

ПАРТИЗАНСКА БОЛНИЦА У СЕВОЈНУ

Стуио сам у Колубарску чету Ваљевоког паргизанског одреда почетком септембра 1941. године и учествовао у свим акцијама које је имала ова чета до половине новембра. Тада сам рањен у борби против четника у селу Рајковићу. Рањен сам у раме и браду.

Сутрадан после рањавања ја и Миодраг Дудић Корчагин, који је такође био рањен, сели смо на један камион и од Бачеваца изнад Ваљева пребацили се у Ужице.

Сместили су нас најпре у партизанску болницу у Севојну. Болничке собе биле су препуне. Нас двојица морали смо спавати у једном кревету.

Мени су најпре ране очистили, затим дезинфиковали и превили. Пријатно ме је изненадило особље ове болнице. Прзгјало нам је пуну негу. Завоји су увек били чисти. Болницу је водио доктор Леви. Он је у једној просторији, која је служила као превижалиште, вршио класификацију рањеника.

Три-четири дана после првог превијања као лакши рањеник пребачен сам из Севојна у болницу која се налазила у згради „Црвеног крста“. Ту није била гужва. Ми лакши рањеници смо се кретали. Чак омо обављали неке ситније послове по граду. Било је то пред повлачење. О повлачењу нико није говорио, али се осећала нека посебна атмосфера. Једном су два авиона дуго кружила изнад града и по томе сам слутио да се нешто спрема.

На дан-два пре оне познате експлозије у трезорима велики број нас рањеника из „Црвеног крста“ пребачени смо камионом на Краљеву воду на Златибору. Смештени смо мало подаље од централне зграде у летовалишту, у једној вили која је тада била маркантна по томе што је имала неку велику терасу. У тој централној згради била је менза за све рањенике. Ту смо могли да слушамо радио, да играмо шах и ту су биле наше зидне новине.

Провели омо неколико дана, а онда једног дана, вероватно 28. или 29. новембра, почели су у камионима да пристижу тешки рањеници из Ужица. Међу њима било је петнаестак рањеника са тешким опекотинама по лицу и рукама. Било их је који су били сасвим црни од опекотина. Ми лакши рањеници почели смо их скидати с камиона и помагати им да се сместе у вилама по лето-

валишту. Многи од њих су јаукали од тепгких болова. Ни тада нисам знао да се Ужице напушта.

Те или следеће вечери наређено је да се повлачимо даље.

Ујутру, кад сам сишао на пут, видео сам доста бораца који се у колони повлаче друмом. Промакао је и један камион и доста брзо отишао према Кокином Броду. Пролазила су и запрехна возила. Ми смо се без наређења укључили у колону и кренули с њом. И без распитивања видео сам да се ради о великом догађају. Осећала ое и нека потиштеност, ужурбаност, али и прилично нереда. Тада је пао и први снег.

Не знам шта је било с тешким рањеницима, јер сам отишао у колони коју су сачињавали борци измешани с лакшим рањеницима.

На једном месту омо заетали да се рањеници окупе. Тада нам је пришао један човек на коњу с великим брковима и рекао да рањеници не могу више ићи са војском, већ се морају издвојити. Настао је жагор. Многи рањеници су негодовали. . . Кренули смо у групицама, куд је који знао и умео. Ја сам се нашао у групи са још двојицом лакших рањеника. Један је био неки чича из одреда Владе Зечевића, а друти неки четник Драже Михаиловића, кога су партизани рањеног заробили код Крупња. Тај четник је имао и четничку објаву. По наговору оног чиче окренемо и станемо се пробијати с намером да се некако вратимо у правцу Ваљева. Најпре смо ноћили у селу Рутошима, а ујутру, кад смо кренули даље, чујемо неку пуцњаву. Кажу нам да четнички „Бојвода“ Божо Јаворац хвата рањене партизане и борце без оружја. Нисам имао никакве обуће, већ сам направио нешто од стаза из ходника и у томе корачао. Стигоше Јаворчеви четници и нас тројицу похваташе. Онај који је имао четничку објаву одмах је показао Јаворцу. Он је то прочитао и узео нам батеријску лампу па нас затим пустио. Али чим омо мало одмакли, зауставише нас двојица мештана, изгледа отац и син, и добро нас опљачкаше. Имали смо неку ћебад и то нам узеше. Продужимо даље, али сад упаднемо у једну заседу неке партизанске јединице. Они мисле да омо четници и ја им једва објасним да сам партизан. Пошто су нас пустили, продужили смо, али онај који је носио четничку објаву убрзо се некуд изгубио. Онај чича, је у Костојевићима нашао јединицу Владе Зечевића и остао с њом, а ја сам преко Варде продуж[ио и у Доњим Љесковицама нашао своју чету. . .

Бранко РУЖИЧИЋ